Nieuwe koperen koepels voor neo-byzantijnse kerk

De imposante rooms-katholieke kerk Sint-Jan de Doper, in het hart van Waalwijk, viert dit jaar haar 100-jarig jubileum. In fasen worden de markante koperen koepels op het dak vakkundig vervangen. F. Bogaerts B.V. Leidekkers- en Loodgietersbedrijf uit Ravenstein leidt dit ambachtelijke project, in nauwe samenwerking met Jobse Leidekkers- en Restauratiebedrijf B.V. uit Halsteren en hoofdaannemer Van Dinther Bouwbedrijf B.V. uit Schaijk. Ferdy Bogaerts draagt dit werk met trots voor als Dak van het Jaar: “Een uitzonderlijk project, omdat dit soort daken in Nederland nauwelijks meer voorkomt. Vakmanschap in z’n puurste vorm.”

Tekst: Ronald van Bochove

ONTWERP

De monumentale kerk werd tussen juni 1923 en november 1925 in slechts twee jaar gebouwd naar het ontwerp van architect Hendrik Willem Valk, die zich liet inspireren door de Byzantijnse bouwkunst. Met recht draagt het de titel van grootste neo-byzantijnse kerk van Nederland. Sinds 1993 is het gebouw aangewezen als rijksmonument.

De restauratie verloopt gefaseerd. Uit inspecties van de Monumentenwacht bleek dat de koperen bekleding van de twaalf lage koepels in slechte staat verkeerde. Lekkages lagen op de loer. In deze tweede fase worden zes dubbelgekromde koepeldaken van de bijgebouwen vernieuwd. Daarnaast werken de vakspecialisten aan hemelwaterafvoeren, loden afzaten en het herstel van kleurrijke ornamenten, zoals geglazuurde stenen en de gevel.

Het restauratiebudget bedraagt € 1,15 miljoen, waarvan de helft afkomstig is van het Rijk en de provincie. Joost van Haren van Van Dinther Bouwbedrijf: “Met het beschikbare budget hebben we als bouwteam samen met de directie voerende partij, het Bisdom van ’s-Hertogenbosch, de meest efficiënte aanpak bedacht.”

SAMENWERKING

In 2017 was F. Bogaerts B.V. ook al betrokken bij de restauratie van de torenspits van deze kerk, samen met Jobse. Ook toen maakten vakmensen van Jobse deel uit van het team. Die samenwerking verliep vlekkeloos. Vandaar dat het team opnieuw in dezelfde samenstelling aan de slag is gegaan. Van Haren: “We hebben de samenwerking van toen nieuw leven ingeblazen: met in totaal dagelijks vier koperslagers, waaronder Hans Verstegen van F. Bogaerts en Chris Joziasse van Jobse, met ons als uitvoerend opzichter. Een team dat elkaar feilloos aanvult.”

Joost van Haren werkt al twintig jaar in de restauratietak. Ferdy Bogaerts, met ruim 40 jaar ervaring, werkt al bijna 35 jaar samen met Van Dinther. En met de 21 jaar ervaring van Hans Verstegen staat hier een team van absolute vakmannen.

TECHNIEK

Hans Verstegen van F. Bogaerts B.V. werkte samen met twee collega’s aan dit technisch uitdagende project: “Het was een geweldig mooie klus om dit uit te meten, uit te tekenen en uiteindelijk op het dak te zien passen. Elke koepel bleek net iets anders van vorm. Op het oog lijken ze zuiver parabolisch, maar in werkelijkheid zit er soms wel 15 centimeter verschil in.”

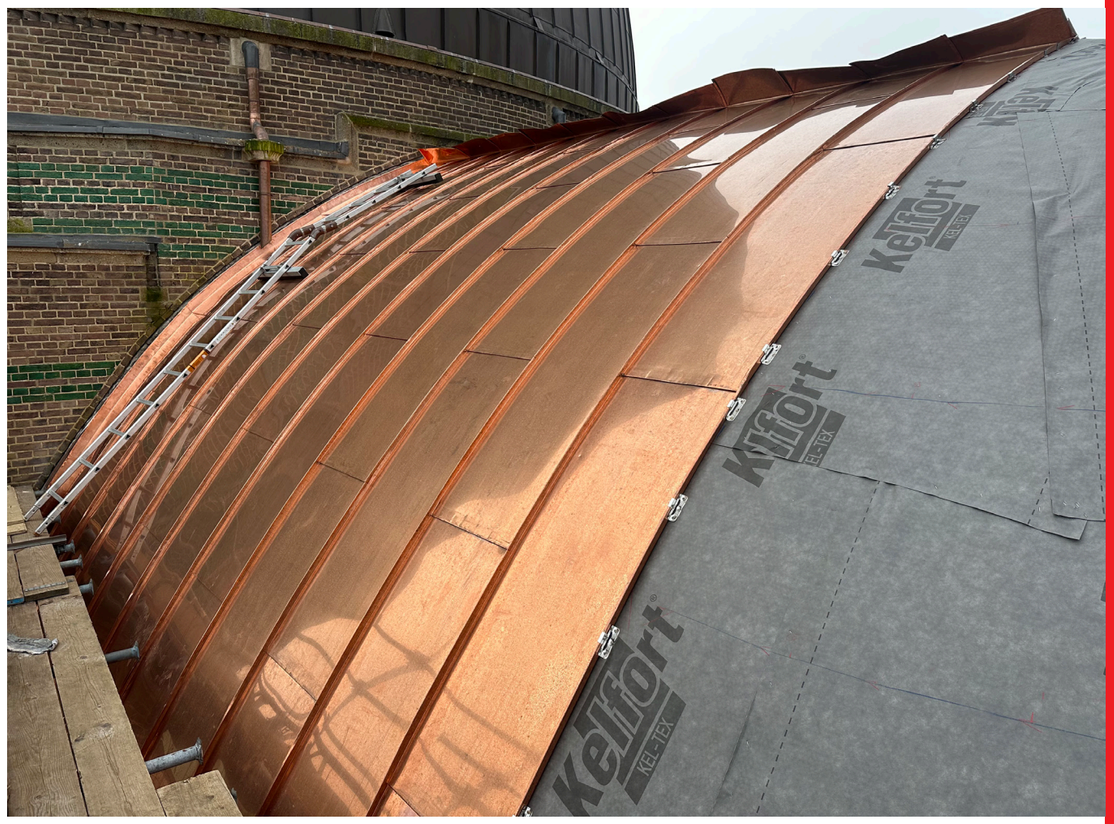
Daarom werd gekozen voor smallere koperbanen, met extra felsverbindingen voor meer stevigheid en een strakker eindresultaat. De oude dakbedekking, bevestigd met koperen klangen en spijkers, had haar beste tijd gehad. Ferdy Bogaerts: “Op veel plekken lag het koper los als een pet. Herstelwerk na de oorlog en achterstallig onderhoud maakten een volledige vernieuwing onvermijdelijk.”

Van Dinther herstelde het dakbeschot waar nodig. Joost van Haren: “We stonden letterlijk paraat met nieuwe materialen zodra een kilgoot loskwam. Sommige plekken waren echt aangetast.”

Hans Verstegen: “Niets was recht of standaard. Toch hebben we de maatverschillen met precisiewerk onzichtbaar weten weg te werken.” De Rijksdienst voor Cultureel erfgoed, in samenwerking met de gemeente Waalwijk, volgden het proces nauwlettend. Hun goedkeuring op de gekozen aanpak gaf vertrouwen. Er werd gekozen voor koperbanen van 160 cm lang, in breedtes van 53 en 60 cm, halfsteens en taps toelopend gelegd.

Hans Verstegen: “Het zetten en monteren van deze prefab banen was echt millimeterwerk. De traditionele smetlijn bleek daarbij onmisbaar.” Een bijzonder onderdeel waren de pinakels en ornamenten rond de goten, uitgevoerd in holle en bolle vorm met open felsnaden.

GEVEL EN LOODWERK

Ook de gevels kregen de nodige aandacht. De vaklieden van Van Dinther brachten onder meer nieuwe loden afzaten aan, goed voor maar liefst 6 ton lood. Joost van Haren: “Bij monumenten hoort echt lood. Loodvervangers zijn simpelweg geen optie in dit soort projecten.” Ook de groen geglazuurde stenen en het voegwerk werden vernieuwd. Er is gewerkt met diverse grijstinten om het historische karakter van de gevel volledig te behouden.

VEILIGHEID EN DUURZAAMHEID

De dubbelgekromde vormen vroegen om slimme en veilige steigerconstructies, die na afronding uiterst voorzichtig moesten worden verwijderd: “Eén deuk in het koper en je kunt opnieuw beginnen,” aldus Ferdy Bogaerts. Het nieuwe dak is met roestvaststalen klangen, driemaal geschroefd en geschoten op het dakbeschot. Dankzij deze duurzame constructie en het hoogwaardige koper kan het dak naar verwachting ruim 100 jaar mee.

De restauratie is inmiddels afgerond. Vlak voor de zomer vond een feestelijke oplevering plaats. Ondertussen wordt al vol enthousiasme gekeken naar het vervolg: nog enkele koepels én twee torens wachten op eenzelfde vakkundige aanpak. ■

BOUWGEGEVENS:

Opdrachtgever: R.K. Parochie St.Jan de Doper
Directievoering: Bisdom ‘s-Hertogenbosch Rick Jonkers
Hoofdaannemer: Van Dinther Bouwbedrijf B.V., Schaijk
Koperslagers: F. Bogaerts B.V. Leidekkers- en Loodgietersbedrijf, Ravenstein
Jobse B.V. Leidekkers- en Restauratiebedrijf B.V., Halsteren
Koper: Brouwers Zink, Maasmechelen (B)

Dit artikel kunt u lezen op www.dakweb.nl